

कुखुरो : घडी चरो कि विकासे चरो ?

इश्वर पोखरेल

बनाइएको हो भने समाज सुधार ऐनलाई समाज सुधारकहरूले जस्तै राति नवान्से नियमलाई कुखुराले उलंघन गरीसको । अरु ठाउँमा कुखुरो राति बास्छ कि बास्दैन, त्यो थाहा छैन, नेपालमा नियम पालना गर्न होइन, उलंघन गर्न बमाइन्छ भन्ने बुझेर होला, यहाँ कुखुरो राति पनि बास्छ, विउँसो पनि बास्छ (पत्थार लाइदैन भने टक्की जातको कुखुरो पाल्नु भए हुन्छ ।)

हो, एक समयमा राति कुखुरो बास्यो भने अलच्छिन लाग्दछ भन्ने खालको मान्यता समाजमा व्याप्त थियो । प्रत्येकले जहान परिवारप्रति आफ्नो भन्दा बढी चासो राख्न पाउनु पर्छ । हामी राख्छौं । सत्य, न्याय र औचित्यबन्दा महत्वपूर्ण स्वामिको सारी ठान्ने हाम्रो परम्परा नै बनिस्को त्यसैले । विहे गरेको भोलिपल्ट मृगाला जन्म र मृगालाबाट प्रत्येक सात श्रमीतीलाई तीनचारवटा पत्र लेख्नु हुन्छ भने रातको अत्यासलाग्दो अंधारोमा भालेले 'कुखुरी काँ' भनेर आफ्नी श्रीमतीको खोजखबर गर्नु कुन ठूलो अर्थको भयो ? (कुखुरो बास्दा हामी 'कुखुरी काँ' भनेको सुन्छौं, तर बास्तबमा 'कुखुरी कहाँ छे?' भनेको हुनुपर्छ ।)

राति बास्ने विगतकै कुखुराको घाँटी निमोट्टन छाडिदैन भने म त भन्छु, कुखुराले राति दिउँसो नभनी जुनसुकै बेला पनि बास्नु भनेको वाक् तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको सम्मान गर्नु हो । सुनिदिने सोता र ताली ठोक्ने भन्दाहँको राम्रो अनुकूल मिच्छे भने कुनसुकै बेला भाषण गर्न अर्थ सन्ने हाम्रा नेताहरूको जुन प्रवृत्ति छ, कुखुराले त्यसैको अनुसरण गरेको हो । नेताहरूको सुर न सारको भाषणावट प्रजातन्त्रको संस्थागत विकास हुने अपेक्षा राख्ने हामीले कुखुरो बास्दा चाहिँ घामको अवस्थिति हेरेर मृत्युदण्ड जस्तो जघन्य सजाय कुन ऐनको कुन दफाका आधारमा दिन्छौं ?

हो, वर कुखुरालाई 'विकासे चरो' भन्न मिच्छ । कुखुराको यो न्वारन कुखुराको नस्ल

सुधारका आधारमा गरिएको होइन, देश विकासका सन्दर्भमा कुखुराले खेलेको अतुलनीय भूमिकाका आधारमा गरिएको हो । हाम्रो मुलुकको विकासका लागि कुखुराको योगदान अद्वितीय छ । हाम्रो सन्दर्भमा विकास उलंघन गर्ने बमाइन्छ भन्ने पुनः मात्र होइन; गाउँमा मोटरको कुरा पुग्नु पनि विकास हो । यस्तो खालको विकास पुर्‍याउन नेपालले गाउँमा जाने पर्छ; गाउँबाट बलबल उम्केर शहरबासी बनेको नेपाललाई शहरबाट फेरि गाउँमै लैजान गाउँसँग प्रमुख आकर्षणका रूपमा यही कुखुरो नै त बाँकी छ । त्यसैले नेताहरूको गाउँतर्फको यात्राको सुधारम्भले बनेको बलीबाट होन्छ । यति मात्र होइन; राष्ट्रिय महत्वका विभिन्न गोष्ठी, सेमिनार, सभा, सम्मेलन, महामम्मेलन, अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन प्रत्येकमा जमाघटको महत्व हेरी कुखुराले योगदान पुर्‍याएकै हुन्छ ।

नेपाललाई विश्वको गरिबतम् राफ्टका रूपमा गनिन्छ । नेपालले विश्वमा यो स्तर प्राप्त गर्नुमा पनि कुखुराको सहयोग भूमिका छ । नेपालको सोमायशाली यस उल्लेखको गहन विवेचना गर्न सुनका लागि पनि कुखुराको जोरजाम हुने पर्छ । आवश्यकताअनुसार आँसु भानो गोही मात्र होइन; नेपालका चर्चित वृद्धिजीवीहरू पनि सक्षम छन् । आँसु पुछ्ने तर कुखुराको साँघ्रांस वृद्धिजीवीले कुस्ती खेल्नु नपर्ने पालो आउँछ, त्यति बेला सहभागीहरूको अन्तर्भाले नेपालको गरिबीलाई 'धन्य' भन्ने स्वाभाविक हो । विश्वमा नेपालको प्रतिव्यक्ति आय र भौतिक विकासको स्थितिको गम्भीर बहसपछि कुनै पंचतारे होटलको शेराभित्र 'कुखुराको साँघो, जिन्दावाद', नेपालको गरिबी अमर राहोस् जस्ता नारा ध्वनिको भने त्यो कुनै पनि अर्थमा अस्वाभाविक होइन । अन्त्यमा लामो गन्धनपछि पनि तपाईं कुखुरो लाई 'विकासे चरो' भन्न तयार हुनुहुन्छ ? यदि हुनुहुन्छ भने कुखुराको विधवा घोषिस्यो स्वर मिसाउँदै मैले पनि तपाईंलाई 'कृतघ्न' भन्ने पर्छ ।

मेहनत, कल्पना र स्वर

राजेन्द्रप्रसाद पोखरेल

मेहनत
मानिसभित्र सकिने
एउटा मौन आगो हो
जसले थकेका पैतालालाई पनि
फेरि उठ्न विक्काउँछ ।

मार्तो खोतले हात
धरातीसँग गोरको संवाद हो
कलम समाउने औँला
समयसँग गरिएको सम्झौता हो ।

एउटा पसिनाले जीवन उमाछ
अको अक्षरले चेतना उज्याल्छ
तर दुबैको स्पन्दन एउटै हुन्छ
अर्थात् जोगाउने अटल चाहना ।

कल्पना
सीमाभन्दा पर फैलिएको
एउटा अदृश्य आकाश हो
जहाँ शब्दहरू अहूराउँछन्
र सपनाहरू आकार लिन्छन् ।

कहिले कविता भाएर बन्छ
कहिले रङ बनेर बोल्छ
कुनसुकै
त्यो मौन शक्ति हो ।

जसले असम्भवलाई पनि
सम्भावनामा रूपान्तरण गर्छ ।
स्वर
केवल ध्वनि होइन
यो आत्मको उद्गार हो ।

जब अन्ध्या उच्चारिन्छ
स्वर शब्दघोष बन्छ
जब शान्ति खोजिन्छ
स्वर आर्षाणा बन्छ ।

बनिएका पीडाहरू
जब शब्द पाउँछन्
त्यो स्वर
इतिहास बक्तले साहस बन्छ ।

स्वरहरू
सानो देखिए पनि गहिरो हुन्छन्
किर्णक तिनीहरू
मानवताको अडकन नदीको हुन्छन् ।

मेहनत बगिरहोस्
अर्थात् नदीमै
कल्पना फुलिरहोस्
मनका खेतमा हरौलीमै
स्वर गुञ्जि राहोस्
न्यायका पहाडमा प्रतिध्वनि भै ।

सैपुको ओख्रेनी

वीरप्रसाद पौडेल

(सैपुले साहित्यो)

सुपुंश
मावल
मुरली
बजाएँ ।
॥१॥
नेपाल
राष्ट्रमा
सैपुको
सजाएँ ।
॥२॥
लिबु
र त्यो तामा
कोसी यी
जुटाएँ ।
॥३॥

सैपुका
जस्ता
जुलुक
उठाएँ ।
॥४॥
तिरि
सिरिजे
कुमिण्डे
भरिमा ।
॥५॥
त्यो चउडी
थानले
बिहान
गरिमा ।
॥६॥

ब्रह्माण्ड
नाथक
प्रकृति
लोकमा ।
॥७॥
विकास
विनुछ
ओख्रेनी
चोकमा ।
॥८॥
संवेमा
सादर
आग्रह
छ मेरो ।
॥९॥

जुरूक उठेर नमान चढाएँ ।
नेपाल राष्ट्रको गरिमा बढाएँ ।

साथीहरू छन्

पवाल :

वासुदेव पौडेल

सोत मात्र खोजी गर्ने साथीहरू छन्
पाइले-पाइलामा खुट्टा तान्ने साथीहरू छन् ।
मतलवी यो संसार, कसको के भर छ र
स्वास्थ्यका लागि मात्रै साथी वन्ने साथीहरू छन् ।
को आफ्नो, को पुराई छुट्टयाउने गार्हो
प्रगति देखा मनभन्ने जसले साथीहरू छन् ।

यादहरूलाई मिठो स्मृतिमा संगालेर बस
कुरा काटी बचनले नै हान्ने साथीहरू छन् ।
मनभित्रको पीडा मुस्कानले छोपिन्छ
नून बोकी घाउमा छने साथीहरू छन् ।
तिमी बस् आफ्नै जीवन सिंगादै आँध बढ
एना देखाई दोष मात्र गनने साथीहरू छन् ।
आफ्नै बाटो बनाउ, पहिचान खोजि तिमी
भिडभित्र हराएर बस्ने साथीहरू छन् ।
माया गर आफूलाई, ईश्वरसँग पनि
द्वेषका बाडाल आफ्नै छनने साथीहरू छन् ।
प्रगति बगर, नाम राख्, नाँच यो जगमा
लाठी बिजाई प्रशंसा मात्रै गर्ने साथीहरू छन् ।

कर्णालीमा भरी

गवाल :

केशव राज बhattar

आज धेरै कर्णालीमा पानी परेको छ
बलेनीमा गाभो थापी पानी भरेको छ ।
धरामा कहिल्यै नशापिण्डे उसको
त्यही गाभोको पानी पिउँदै प्यास टेरेको छ ।

मिनरल वाटर पिउने तिमीलाई
गन्ध आउँछ होला
गाभोको नै पिउने हामीलाई बानी परेको छ ।
शिशा, स्वास्थ्य, अस्वास्थ्यको सुविधा नपाउँदा
अलिकति पैसा हुने बसाई सरेको छ ।
तिमी नेता काठमाडौंमा भाषण दिँदै बसेका छौ
त्यही भरीले आज यता धेरै नोक्सान गरेको छ ।
जतातयै ढुबान अर्थात् बाढी-पहिरो आउँदा
आज फेरि दुखी गरिब जनता मरेको छ ।
गाडी अनि हेलिकप्टर केही पनि हुँदैनन् यता
उकालोमा भारी बोके गधा चरेको छ ।
केवलकार र जिपलाईनको भज्जा लिँदै
हिँड्छौ तिमी
सानो बालक तुइन चढेर खोला तरेको छ ।

आफ्नै सम्झी आउनु

गवाल :

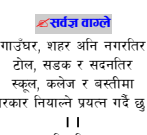

हरि बाजराचार्य

कस्यनाको तिमीलाई
कस्तो साइनो लाउनु
खुले हुन्छ मनको ठोका
आफ्नै सम्झी आउनु ।
भोगाइका तितामिठा
गीत गुननुनाउँदा
दुख-पीडा विर्सिएर
साथै मुस्कुराउँदा ।
ठाडा भार भुगोल्नुमा
मनको नाँजक आउनु
सम्बन्ध त बनाउँदा
आफ्नै सम्झी आउनु ।
कति चको हुँदै रहेछ
मनभित्रको प्यास
अरूलाई पन्छाएर
दिउँ तिमीलाई वास ।
सँगै हिँडेने छायालाई
कसो गरी पाउनु ?
जीवनका वात गरीला
आफ्नै सम्झी आउनु ।

म सरकार खोज्दैछु

सवाल :

सर्बजित गजुरेल

गाउँघर, शहर अनि नगरतिर
टोल, सडक र सदनतिर
स्कूल, कलेज र वस्तीमा
सरकार निचाल्ने प्रयत्न गर्दै छु ।
किर्णक,
ऊ हाम्रो
हातले दिएको भोट हो
ऊ देशको विश्वासले चलाएको
डाडु र पत्थो हो
त्यसैले
म गाउँघरहरूमा
भोका पेटहरूमा
अनि, नाश्र आइडहरूमा
सरकार छाड्दैछु ।
विद्यालयमा दिउँदै
ज्ञानका अक्षरमा खोज्दैछु
साटोघाटो
पुन-पुनैसमा नभकेका
अनुहारमा निराइँदैछु
बाढी-पहिरोहरूमा
हुनरह्यमाजस्तै बलियो
पखाल बनेर उभिएको
सरकार खोज्दैछु ।
मेलन्थी, विष्णुमती र बाग्मतीमा
उत्साह जनाउनै सकिने
जनजनको विश्वासमा बगेको

सरकार खोज्दैछु म ।
चटानजस्तै
आफ्नै बलले उभिएको
सारमाथा जस्तै
उच्च आत्मबलले अलिआएको
बुद्धजस्तै ज्ञानले भरिएको
सरकार मैले सपनामा देखेपछि
विषनामा खोज्दैछु
धृवताराजस्तै चम्किलो सरकार
मध्य दिनमा खोज्दैछु म ।
सरकार मैले सपनामा देखेपछि
विषनामा खोज्दैछु
धृवताराजस्तै चम्किलो सरकार
मध्य दिनमा खोज्दैछु म ।
हो !
मेरो भोटको विश्वास हो सरकार
त्यसैले
मैले बनाएको विश्वास
कसैको नोट र खोटमा विन्युद्धिन
मेरो शिरको सगरमाथा हो सरकार
कसैले होच्याउन नसकोस्
म
मेरो विश्वासको
सरकार खोज्दैछु
ऊ जसै लिनेर भाएर
देशको सीमा जोगाउन
निरन्तर प्रतिक्रम होस् ।

तर तिमी रुँदा म पनि त रुन्छु

गवाल :

प्रसाद सुबेदी

म सकिदैन हान्ने जब तिमी रुन्छ्यो
वेदना लुकाई जब चुप हुन्छ्यो

म त छैन लायक तिमी आँसु पछुन
तर तिमी रुँदा म पनि त रुन्छु ।
नजानिनजानी म त्यो दिल दुखाउँछु
तिमी चुप रहेर आँसु सुहाउँछ्यो
म बुझिदैन भाषा तिमी मौनताको
तर तिमी रुँदा म पनि त रुन्छु ।
सबै गल्ती मेरा अब विर्सिदैन
नबोली मसँग प्रतीशोध नलेऊ
म सकिदैन सायद तिमीलाई हँसाउन
तर तिमी रुँदा म पनि त रुन्छु ।

एलेक्सको सफलता

एलेक्स ! उठ खाजा खान भनेर आमा उमाले छोरी एलेक्सलाई उठाउनु भयो । उनीहरूको आर्थिक अवस्था कमजोर थियो र उमालाई रोग लागेको थियो । उनीहरूको आर्थिक अवस्था कमजोर भएका कारण एलेक्सले ९ कक्षामा पढेको छुट्टी थियो । उनीहरूले हेटौडाकै एक शान्त र सुन्दर गाउँमा बस्ने । गाउँमा ससाना घरहरू थिए । उनीहरूको बातावरण एकदमै स्वच्छ थियो । त्यहाँका मानिसहरू मिलेर बस्ने । एलेक्स एकदमै राम्ररी थियो । उसको गालामा झिम्प थियो भने आँखा एकदमै राम्ररी थियो । उनी भर्खरको देखिए पनि धेरै राम्ररी थियो । उसको सानै उमेरमा हिँडे भएको उमा र एलेक्सलाई १५ वर्षको भिन्नता थियो । एलेक्सलाई ठूलो भाएर डाक्टर बन्ने इच्छा थियो । तर, आमा धेरै राम्ररी भएको कारण उसको ९ कक्षा पढेर छोडेको थियो । उसलाई पढ्ने इच्छा त धेरै थियो तर उसले पढ्न पाइन । उसको आमाको

आँद उपचार गर्दैमा पैसा खर्च भयो त्यसैले उसले पढ्न पाइन । ऊ दिनभरी आमाको काममा सहयोग गर्ने, बाहिर हुने खेल्ने गर्थे । उसको एउटा मित्रे साधी रमिता जहिले स्कूल जान्थ्यन् र उसले एलेक्सलाई विद्यालयमा पढाउने सबै कुरा भन्थे । एकेका दिन गाउँमा जेरक नाम गरेको केटो आएको थियो । उसले धेरै चोटी एलेक्स विद्यालय नगई सुन्दै काम गर्दै गरेको देखापिँउ उसले एलेक्सलाई सोझै निजो गर्‍यो । "तिमी विद्यालय जादिनै ? भनेर सोध्यो । एलेक्सले भने "हाम्रो आर्थिक अवस्था कमजोर भएको कारण र आमा धेरै राम्ररी भएको कारण मैले पढ्न पाइन भनी । यो कुरा सुन्दै एलेक्सको आमासँग भेटेनै निजो भयो । जेरक एक असल अफिसर र दयालु भावनाको थियो । उसले एलेक्सलाई पढाउने निजो गर्‍यो । ऊ पनि सानै हुँदा पढ्न नपाएको कारण उसले एलेक्सलाई शिक्षित बनाउने निजो गर्‍यो ।

अन्शु दाता

जेरक र एलेक्स उमा भाएको ठाउँतिर जान लागे । "तपाईं एलेक्सको आमा हो ? म एलेक्सलाई आर्थिक सहयोग र उसलाई शिक्षित बनाउन चाहन्छु । बरु उसले त्यो पैसापछि उसले सफल भएपछि दिए हुन्छ" भनेर जेरकले भन्यो । उमा अलि अस्वस्थकी भनी "हजुरलाई त मैले चिनिन ।" म यो गाउँमा भर्खर २/३ दिन अगाडि आएको हुँ म यहाँको अफिसर हुँ, भनेर जेरकले भन्यो । जेरकले उसलाई विद्यालयमा जान गरियोस् । अर्को दिनदेखि ऊ विद्यालय जान थाली । उसको पढाइ एकदमै राम्रो भएको कारण छत्रपति पार पढीन पनि । केही वर्षको सघर्षपछि एलेक्सले सफलता हासिल गरी । उसले डाक्टर भएपछि उसले सुरु मै आमाको उपचार गरिन् । उसले जेरकको सबै पैसा विस्तारै फिर्ता गरिन् । एलेक्सको सफलता देखेर उमाले अन्त्यमा बुकी कि एलेक्सलाई पहिले पढाएको भए हुन्थ्यो भनेर सोची ।

मकवानपुरमा आज

१: जानकारीमा नआएको ।

तपाईंको आज

नयाँ अवसरका साथै आध्यात्मिकताको स्रोत फेला पार्नुपर्छ । धर्मको उचित मूल्यांकन हुनेछ । पढाइमा ध्यान केन्द्रित हुनेछ, प्रगति हुनेछ ।	प्रतीक्षित नतिजाले उत्साह जगाउनेछ । व्यापारमा थोरै लगानीबाट पनि नाफा उठाउन सकिनेछ । प्रयत्न गर्दा छोटो समयमै काम बनाउन सकिनेछ ।
सम्भावना र अवसर खोजी गर्ने समय छ । आजको मिहेनतले भविष्यमा नाम र प्रतिष्ठा लिनाउन सक्छ । साथीको सहयोगले हिममत दिनाउनेछ ।	दिगो फाइदा हुने योजना कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ । सामाजिक दायित्व बढ्दै गाना प्रयत्नले समाजका लागि फाइदा हुने काम सम्पन्न गर्न सकिनेछ ।
केही फाइदा लिन अर्को बस्तु त्याग्नु पर्ला । व्यवसायमा लगानी बढाउनु पर्ने समय छ । सरसफ्टामा धन बाँडिने सम्बन्धमा योग देखिनेछ ।	स्वास्थ्यमा कमजोरी अनुभूति हुन सक्छ । खानपान र आहारविहारमा ध्यान पुर्‍याउनुहोला केही उपलब्धिको स्रोत भने पहिल्याउन सकिनेछ ।
तारिफयोग्य पहिर्न, व्यक्तित्व र कामले चर्चित हुनेछ । विशेष उपहार प्राप्त हुन सक्छ । घुमफिर तथा मनोरञ्जनको समय छ ।	धर्मको राम्रै मूल्यांकन भए पनि प्रतिफल तत्कालै प्राप्त नहुन सक्छ । भाएको आध्यात्मिक र सञ्चित रकम समेत खर्चनु गर्ने योग देखिएको छ ।
भौतिक साधनले जीवनशैलीमा परिवर्तन ल्याउन सक्छ । व्यवसायको सन्दर्भमा राम्रोला योजना हुनेछ । मित्रता र प्रेमको बन्धन बसिलो हुनेछ ।	धर्म परे पनि सुखद समाचारले उत्साह जगाउनेछ । तारिफयोग्य काम गर्दै गएको उपकार गर्ने सकिनेछ । बुद्धिको उपयोगले लक्ष्य प्राप्त हुनेछ ।
आध्यात्मिकताको स्रोत पनि बढ्नेछ । दिगो फाइदा हुने काम प्रारम्भ गर्ने समय छ । अध्ययनमा प्रगति हुनेछ । अनुभवलाई निखाने अवसर प्राप्त हुनेछ ।	समुदायको हितमा राम्रै काम गर्न सकिनेछ । टाढाबाट साथीभाइ नजिकिनाले हर्ष बढ्नेछ । भाषणले विभिन्न अवसर बमाउने योग छ ।

हाम्रो सम्पर्क ठेगाना

हेटौडा-२, मानसोचक,
फोन: ०५७-५२२२३७, ०५७-५२२३७
सम्पादक: ०५५७६०२३६, समाचार शाखा: ०८०९०६०२३६
विज्ञापन शाखा: ०८६५९७५९३६
Email: htd.sandesh@gmail.com
Web: chetaudasandesh.com

